

פורים

בריש מסכת מגילה :

מגילה נקראת ב"יא ב"יג ב"יד ב"ט"ו לא פחות ולא יותר...

ובגמרא :

מגילה נקראת ב"יא. מנלן? מנלן?! כדבעינן למימר לקמן: חכמים הקלו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה, כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים. אגן חכי קאמרין: מכדי כולחו אנשי כנהיג תקנינהו, דאי ס"ד אנשי כנסת הגדולה י"ד וט"ו תקון, אתו רבנן ועקרי תקנתא דתקינא אנשי כנסת הגדולה! והתנן: יאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין! אלא פשיטא כולחו אנשי כנסת הגדולה תקינו, היכא רמיזא? אמר רב שמן בר אבא א"ר יוחנן: אמר קרא: לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם – זמנים הרבה תקנו להם...

רואים בגמרא שאנשי כנסת הגדולה מלכתחילה תקנו את פורים לימים י"א, י"ב, י"ג, י"ד, ט"ו באדר. אילו אנשי כנסת הגדולה היו קובעים את פורים רק לימי י"ד ו-ט"ו באדר, חכמים אחר כך לא היו יכולים לעקור את יום פורים מ-י"ד אדר ל- י"א, י"ב, י"ג, כי "אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו...". משמע מהגמרא, אם כן, שגם שינוי התאריך בימים מועטים נחשב ביטול דברי בית דין חבירו.

לעומת זאת, כעבור דפים בודדים, בדף ה' –

רבי... ביקש לעקור תשעה באב ולא הודו לו...

שואלים תוספות (ד"ה וביקש):

קשה, היכי סלקא דעתך דהאי תנא דרבי היה רוצה לעקור ט' באב לגמרי?! והא אמרין כל האוכל ושותה בתשעה באב אינו ראה בנחמה של ירושלים, ועוד דהא אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אל אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין! ויש לומר דלא רצה לעקור אלא מחומרא שיש בו יותר משאר תעניות. אי נמי יש לומר דרצה לעקור מתשיעי ולקבעו בעשירי, כדאמר ר' יוחנן אילו הואי התם קבעתיה בעשירי.

רבי רצה (בהו"א של הגמרא) לבטל את תשעה באב. ושואלים תוספות, איך הוא רצה לעשות זאת, הרי אין בית דין מבטל דברי בית דין חבירו! ומתרצים תוספות, בתירוצם השני, שהוא לא רצה לבטל את תשעה באב לגמרי, אלא רק להעבירו מ-ט' באב ל-י' באב. משמע, שבמעב- של יום אין בעיה של ביטול דברי בית דין חבירו! סתירה לכאורה לדברים שמופיעים בריש רמסכת! כמה תירוצים על כך :

א'. תוסי' ישנים מתרצים (מגילה ה'): שמלכתחילה היו מיעוט חכמים שאמרו שתשעה באב צריך להיות בעשירי. ואף שרוב החכמים סברו שתשעה באב צריך להיות בתשיעי, בכך שרבי רוצה לשנות מתשיעי לעשירי, אין זה נחשב ביטול דברי בית דין, כיון שהוא אומר כדעת חלק מהחכמים, כדמשמע בעדויות סוף פרק ראשין, שיש רשות לבית דין אחר לקבוע הלכה כדברי יחיד.

ב'. מהרמב"ם הלכות ממרים ריש פרק ב' משמע שדוקא בתקנה שייך "אין בית דין רשאי...". בדבר שתלוי בסברא, לא שייך "אין בית דין רשאי...". לפי זה ניתן לתרץ את הקושיה: בדף ב' מדובר בתקנה לטובת הכפרים, לעומת זאת בדף ה' מדובר בדבר שתלוי בסברה, האם להתענות בתשיעי או בעשירי. ולכן לא שייך שם "אין בית דין רשאי...", אלא "יפתח בדורו כשמואל בדורו", "אין לך אלא בית דין שבימך".

ג'. תשיעי ועשירי – שניהם קשורים לשריפת המקדש, ולכן בשינוי, אין בכך ממש ביטול דברי בית דין. לעומת זאת הימים שלפני י"ד אדר, הם כלל לא קשורים לפורים, ולכן אילו היו מקדימים חכמים את פורים לימים אלו, היה בכך ביטול.

אגב, למה באמת תיקנו את תשעה באב ב-ט' באב ולא ב-י' באב? הרי עיקר השריפה היתה ב-י' באב! מסביר האור שמח (תעניות ה', ו'): "באו פריצים וחיללוה" – ברגע שהגויים חיללו את בית המקדש – זה כבר לא בית המקדש. ממילא, בעשירי באב לא נשרף בית המקדש, נשרף סתם עצים ואבנים, סתם הר הבית.

קבעוני לדורות, כתבוני לדורות

במגילה ז. –

אמר רב שמואל בר יהודה: שלחה להם אסתר לחכמים: קבעוני לדורות. שלחו לה: קנאה את מעוררת עלינו לבין אומות עולם. שלחה להם: כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס.¹

רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב תביבא מתנו בכוליה סדר מועד. כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעייל רבי יונתן. שלחה להם אסתר לחכמים: כתבוני לדורות. שלחו לה: 'הלא כתבתי לך שלישים' – שלישים ולא רבעים. עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה – 'כתוב זאת זכרון בספר' – 'כתוב זאת' מה שכתוב כאן ובמשנה תורה, 'זכרון' – מה שכתוב בנביאים, 'בספר' – מה שכתוב במגילה...

אם כן, אסתר ביקשה מחכמים שני דברים "קבעוני לדורות" ו"כתבוני לדורות". ואכן קיבלה את מבוקשה, ושני הדברים התקיימו, "מאמר אסתר **קיים**, דברי הפורים האלה **ונכתב** בספר." (אסתר ט', ל"ב)

הדור קבלוה בימי אחשורוש

הגמרא בשבת פ"ח אומרת שהדור קבלוה בימי אחשורוש- מכאן מודעא רבה לאורייתא. למה זה מודעא רבה לאורייתא? החסבר המקובל הוא שעל מתן תורה יכולים בני ישראל לטעון, "כפית עלינו הר כגיגית", אנו לא רצינו את התורה, לא רוצים. אחרי ש"הדור קבלוה בימי אחשורוש" מרצונם, כבר אין להם טענות. כך הפשט. ניתן עוד להסביר, שבמתן תורה עם ישראל היו במעלה גבוהה. לכן בני ישראל יכולים לטעון, קבלת התורה היתה מתוך המעלה הגבוהה, עתה שאיננו

1. כאן העיר הרב: וזו הסיבה שכתוב בסוף המגילה, שכל הדברים "...הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס" (אסתר י', ב') – פסוק זה נראה מיותר, והוא מעצם מופיע רק בגלל סיבה זו – להסביר מדוע אין זה מעורר קנאה בינינו לבין אומות העולם, ואפשר לקבוע את אסתר לדורות.

במעלה כזו, איננו יכולים לקיים את התורה. לאחר ש"הדור קבלוה בימי אחשוורוש", הם קבלו את התורה גם במדרגה נמוכה, ולכן כבר אין להם טענות...

מגילת אסתר נכתבה בארץ ישראל

בבא בתרא ט"ו (עמוד א'):

אסתר, יחזקאל ודניאל – נכתבו על ידי אנשי כנסת הגדולה.

מדוע אסתר ויחזקאל ודניאל לא כתבו בעצמם את ספריהם? רש"י: משום שהיו בחוץ לארץ. כדי שיהיה לזה דין של כתבי הקודש זה צריך להכתב בארץ ישראל!

הנצרה בדין בן כרך שהלך לעיר ובן עיר שהלך לכרך

מגילה י"ט. במשנה:

בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו קורא במקומו ואם לאו קורא עמהן...

ובגמרא:

אמר רבא: לא שנו אלא שעתידי לחזור בלילי י"ד, אבל אין עתיד לחזור בלילי י"ד קורא עמהן

רש"י:

אם קודם עמוד השחר יצא מן העיר הוא דקתני שאינו צריך לקרות עמהן בלילי ארבעה עשר אף על פי שעודנו שם...

ידוע שהרגע הקובע לענין בן כרך שהלך לעיר ובן עיר שהלך לכרך (לפי שיטת רש"י, שהיא המרכזית להלכה) הוא עלות השחר. אך יש לשים לב, שרש"י מוסיף, שמה שנותן לו דין של קורא כמקום שאליו הולך, הוא שבעלות השחר יצא מהמקום שמשם הוא יצא. אין צורך שבעלות השחר כבר יגיע אל המקום שאליו הוא הולך, אלא סגי בכך שעד עלות השחר יצא לדרך. אם אדם היה, למשל, בנסיעה ברכבת בזמן עלות השחר, דינו יהיה כמקום שאליו הוא נוסע.

מעמדה של מצות קריאת המגילה

מגילה ד' (עמוד א'):

ואמר ריב"ל: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר: 'אלהי אקרא יומם ולא תענה, ולילה ולא דומיה לי'.

ובתוספות:

אומר ר"י: דאף על גב דמברך זמן בלילה, חוזר ומברך אותו ביום, דעיקר פרסומי ניסא הוי בקריאה דיממא, וקרא נמי משמע כן, דכתיב 'ולילה ולא דומיה לי'. כלומר: אף על גב שקורא ביום, חייב לקרות בלילה. והעיקר הוי ביממא, כיון שהזכירו הכתוב תחילה, וגם

עיקר הסעודה ביממא הוא, כדאמר לקמן דאם אכלה בלילה לא יצא ידי חובה, והכי נמי משמע מדכתיב 'זוכרים ונעשים', ואיתקש זכירה לעשייה, מה עיקר עשייה ביממא, אף זכירה כן.

וכן פסק להלכה הרמ"א שמברך שהחיינו גם ביום וגם בלילה (תרצ"ב א'), וכן נוהגים האשכנזים להלכה, ומכוונים בשהחיינו של היום גם לפטור את שאר מצוות היום.

לעומת זאת לפי הרמב"ם (מגילה א', ג'), ובעקבותיו פסק השולחן ערוך (שם), מברכים שהחיינו רק בלילה. וכן מנהג הספרדים.

הנודע ביהודה וחטורי אבן ממשכים בכיוון של תוספות, שקריאת המגילה ביום חשובה יותר מבלילה. קריאת המגילה ביום היא נובעת מתוקף הפסוקים במגילת אסתר, ואילו קריאת המגילה בלילה היא תוספת מדרבנן. **הטורי אבן** אומר (על הגמרא שם) שקריאת המגילה בלילה היא רק מדרבנן, ואילו ביום, מרוח הקודש, דרגת חיוב גבוהה יותר. זה לשונו:

דאסתר נאמרה לכולי עלמא ברוח הקודש לקרותה כדאמרינן לקמן, הא ודאי כעין של תורה נאמרה, כיון דאל אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ברוך הוא... ויש לומר דודאי דבר שחיובו ברוח הקודש לא דמי לשל תורה לגמרי, ולא לשל דבריהם, אלא היא מילתא מציעא... ונראה לי דהאי קריאה דלילה אינו אלא מדרבנן ואינו עיקר חיוב של רוח הקודש... והני קראי דמיייתי להו בשמעתין לקריאת המגילה בלילה אינו אלא אסמכתא בעלמא...

הנודע ביהודה הגיע לפי זה, לפסק הלכה למעשה. הנודע ביהודה דן (קמא שאלה מ"א), במקרה שעושים את קידוש לבנה בליל פורים, האם להקדים את קריאת המגילה או את קדוש לבנה. ואומר הנודע ביהודה שיקדימו את קידוש הלבנה. ותוך כדי שהוא מנמק את הענין הוא כותב:

נלע"ד דקריאת המגילה, לאו מצות עשה דדברי קבלה, רק קריאת היום, דבמגילה ימים נזכרים ונעשים' כתיב ולא 'לילות'.

דוקא בלילה פסק הנודע ביהודה להקדים קדוש לבנה או כד' לקריאת מגילה, משום שקריאת המגילה בלילה היא רק מדרבנן, ביום הנודע ביהודה לא היה מורה מעין זה, דאז קריאת המגילה היא מדברי קבלה, כלשון הנודע ביהודה.

הנודע ביהודה דן שם גם לגבי אמירת קידוש לבנה באמצע קריאת המגילה! מה הדין במקרה שהיו עננים בכל החודש עד פורים, ולא יכלו לומר קידוש לבנה, ובאמצע קריאת המגילה בליל פורים נכנס אדם והודיע שהשמים נתבהרו ורואים את הלבנה, ויש הזדמנות לקדש את הלבנה? האם להפסיק את קריאת המגילה, ולקדש את הלבנה באמצע? ופסק הנודע ביהודה שיפסיקו את קריאת המגילה באמצע, ויצאו לקדש את הלבנה! זה לשון הנודע ביהודה שם: "ובקריאת המגילה אם אירע כזה, שיכלה זמן קידוש לבנה לגמרי קודם שסיים המגילה... אם כל הציבור לא קידשו, יפסיקו כולם ויקדשו הלבנה, ואחר כך יגמרו קריאת המגילה, ולא הפסידו פרסומי ניסא, שהרי יגמרו כולם יחד קריאת המגילה כבראשונה..."

ויתכן שהנודע ביהודה פסק כן משום, שקריאת המגילה בלילה היא בדרגה נמוכה יותר, ופחות חשובה וכנ"ל. יתכן שביום הנודע ביהודה לא היה מתיר קולא מעין זו, אלא דוקא בקריאת המגילה של לילה שהיא בדרגת חיוב פחותה יותר.

ביום כאמור, הקריאה היא בדרגת חיוב גבוהה. וכך פוסק הרמב"ם בריש הלכות מגילה:

קריאת המגילה בזמנה, מצות עשה מדברי סופרים, והדברים ידועים שהיא תקנת הנביאים...

ונראה שדברים אלו של הרמב"ם מתייחסים דוקא לקריאת המגילה ביום, ולא בלילה. אם כן, לסיכום, קריאת המגילה בלילה היא בדרגת חיוב מדרבנן. ואילו קריאת המגילה ביום היא בדרגת חיוב גבוהה יותר, מתוקף הפסוקים במגילת אסתר. (טורי אבן מגדיר זאת כרוח הקודש. נודע ביהודה מגדיר זאת כדברי קבלה. רמב"ם מגדיר זאת כתקנת נביאים.)

כיון שעיקר חיוב קריאת המגילה היא ביום, זו הסיבה שהזמן הקובע לענין להתחייב כבן עיר או בן כרך, הוא עלות השחר (על פי שיטת רש"י שהיא המרכזית להלכה). עלות השחר זהו תחילת זמן החיוב של קריאת המגילה של היום, שהיא העיקרית, ולכן זהו הרגע הקובע.

ואכן, הגר"א אומר (על תרפ"ח, ה'), שמהעובדה, שהזמן הקובע לענין להתחייב הוא עלות השחר, ניתן להביא ראיה לדינו של הרמ"א, שאף ביום מברכין שהחיינו. וכנ"ל.

השולחן ערוך שם כותב (תרפ"ח ה'):

בן עיר שהלך לדרך או בן כרך שהלך לעיר - אם היה דעתו לחזור למקומו בזמן הקריאה ונתעכב ולא חזר, קורא במקומו, ואם לא היה בדעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה, קורא עם אנשי המקום שהוא שם.

וכאמור, הגר"א שם מסביר, ש"בזמן הקריאה" הכוונה זמן קריאה של יום, שריא העיקרית, ומסביר את דברי השולחן ערוך, שהרגע הקובע הוא תחילת היום, כשיטתו של רש"י.

אמנם, הט"ז שם (ס"ק ו') חולק ואומר ש"זמן הקריאה" הכוונה לזמן קריאה של לילה! אך מקובל להלכה, כדברי הגר"א.

יש שמביאים ראיה לכך שהרגע הקובע הוא עלות השחר, מדברי הירושלמי, שגר שנתגייר בפורים, אם נתגייר אחרי שהאיר מזרח - פטור מכל מצוות הפורים! ירושלמי מגילה ב', ג': "גר שמל לאחר שהאיר המזרח כבר נפטר." אף אם נתגייר מוקדם בבוקר, וכל היום לפניו, כיון שנתגייר אחר שהאיר מזרח - פטור!

אמנם, נראה שאין ראיה מדברי הירושלמי, כיון שאפשר גם לומר, שהסיבה שהירושלמי הזכיר לענין גר את הבוקר ולא הלילה, היא כיון שאין גיור בלילה.

עצם העיקרון שרואים בירושלמי, וכן בדין בן עיר ובן כרך, שאדם שלא התחייב בתחילת זמן החיוב לא מחויב בדבר, כך גם רואים ברא"ש (מו"ק כ"ז) לגבי קטן שהגדיל, תוך השלושים של פטירת קרובו. הרא"ש מביא שם את דעת המהר"ם מרוטנבורג שבמקרה כזה צריך לנהוג מהשהגדיל שבעה ושלושים, והרא"ש חולק עליו ואומר, "קטן דבשעה שהיה לו להתאבל נפטר מחמת קוטנו - פקע מיניה חיוב אבילות לעולם...".

וכן בדין בן כרך שהלך לעיר ובן עיר שהלך לדרך, אם היה במקום מסוים בתחילת הזמן הקריאה - מתחייב, ואם לאו - לא מתחייב, כאמור לעיל.

יש לציין בענין זה שהרמב"ם משה מהמילים במשנה. במשנה כתוב (מגילה י"ט):

בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר – אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו, ואם לאו קורא עמהן. ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובה? ר"מ אומר: כולה. ר' יהודה אומר: מאיש יהודי. רבי יוסי אומר: מאתר הדברים האלה.

הרמב"ם כותב (מגילה א' י'):

בן עיר שהלך לכרך או בן כרך שהלך לעיר – אם היה דעתו לחזור למקומו **בזמן קריאה** ונתעכב ולא חזר, קורא כמקומו, ואם לא היה בדעתו לחזור אלא **לאחר זמן קריאה**, קורא עם אנשי המקום שהוא שם..."

מדוע הרמב"ם שינה מלשון המשנה וכתב "בזמן קריאה", "אלא לאחר זמן קריאה"? ניתן לבאר כי לפי הרמב"ם החיוב חל על מי שהיה בעיר משך זמן של קריאת המגילה, קריאת כל המגילה.

על פי זה ניתן לבאר תמיהה במשנה הנ"ל שעסקה בדין בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר. מדוע בסוף המשנה הנ"ל הובא ענין "מהיכן קורא את המגילה ויוצא בה ידי חובה", לכאורה אין זה קשור. על פי דברינו ברמב"ם, הדברים קשורים מאד. החלקים של קריאת המגילה שהם לעיכובא, הם שיקבעו את משך הזמן שצריך לשהות בעיר / בכרך בשביל להתחייב בקריאת המגילה.

קריאת המגילה, לפחות ביום, היא, כאמור, לא סתם מצוה מדרבנן, אלא ממש מתקנת נביאים, על פי הגדרת הרמב"ם. וזו הסיבה שהרמב"ם הקדים את הלכות מגילה ופורים, להלכות חנוכה, כיון שרמת החיוב של המגילה היא גבוהה יותר, מדברי נביאים, ואילו חנוכה – מדרבנן.

לעומת זאת השולחן ערוך הקדים הלכות חנוכה להלכות פורים, כי הביא את הדברים לפי הסדר שבו מגיעים אל המועדים בלוח השנה. (הרמב"ם לפי הלומדיש, השו"ע לפי הפרקטיקה.) יתכן גם לומר, שהשו"ע הבין, שגם קריאת המגילה כלילה וגם ביום, הם מדרבנן. (ולכן פסק, לשיטתו, שלא יחזור ויברך שהחיינו ביום, כי ביום לא התחדש כלום.)

קריאת התורה, קריאת מגילת אסתר, וקריאת שאר המגילות

בפורים מקדימים את הקריאה בתורה לקריאה במגילה, ואילו בשאר המגילות מקדימים את הקריאה במגילה לפני הקריאה בתורה. מדוע הבדל זה?

מסבירים (השאגת אריה) שכיון שקריאת מגילת אסתר וכן הקריאה בתורה הם בדרגות חיוב דומות, לכן אנו נשארים עם הכלל: תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם. לעומת זאת, שאר המגילות הם ברמת חיוב פחותה מאשר קריאה בתורה, ולכן, כיון שבכל אופן הקריאה בתורה ובמגילה הם לא באותה רמת חיוב, מותר להקדים את הקריאה במגילה לקריאה בתורה, ואיננו מחויבים לכלל תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם. ומדוע, בכל אופן, מעדיפים דוקא להקדים את הקריאה במגילה לקריאה בתורה? אולי כדי שהציבור לא יזלזלו בקריאה במגילה, ויצאו החוצה לאתר הקריאה בתורה, לפני קריאת המגילה.

פורים משולש

פורים משולש - בפורים משולש אומרים בשבת על הניסים, וקריאה בתורה.

קריאת מגילה ביום שישי (בשבת לא, שמא יבוא לטלטל. ולמה בשבת חול המועד קוראים במגילת קוחלת ושיר השירים, ולא חוששים שמא יבוא לטלטל! אומרים בשם הגר"א: כי אז הקריאה היא רק חובת הציבור, לא חובת היחיד. ולכן אין חשש שיבוא לטלטל. מי שחולה וכדי פטור, לא צריך להביא לו. וכן גם קריאת התורה היא חובת הציבור. ומי שחולה וכדי פטור. אחרת, איך קוראים קריאת התורה בשבת?) וכן מתנות לאביונים כי עיניהם של עניים נשואות למגילה.

סעודה ביום ראשון (הר"ן על פי הירושלמי) וכן משלוח מנות שהוא קשור לסעודה.

אמנם הרב טיקוציינסקי, בלוח ארץ ישראל, מביא שיש פוסקים שאומרים שעושים סעודה ומשלוח מנות ביום שישי, ויש אומרים בשבת, וטוב לצאת לדעתם ולעשות קצת סעודה, גם ביום שישי, ולהוסיף קצת על הסעודה בשבת, ולתת קצת משלוח מנות, גם ביום שישי וביום שבת, בנוסף ליום ראשון. ולכן זה פורים משולש!

בפורים משולש, היום העיקרי, הוא שבת. זה בעצם זמנו של פורים. לכן כאשר קוראים את המגילה ביום שישי, חובה לקרוא בעשרה, כיון שהקריאה היא שלא בזמנה. מגילה בזמנה לא בעי עשרה, אך שלא בזמנה בעי עשרה. יום שישי חשיב שלא בזמנה, שבת זה בעצם זמנה.

וכיון שזמנו של פורים משולש הוא בעצם שבת, לכן לענין בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, הזמן שקובע האם הוא יתחייב כמוקף, הוא שבת – ט"ו באדר. הרב אורבך, והרב אלישיב פסקו שהזמן הקובע להתחייב כבן כרך בפורים משולש הוא י"ד אדר, כיון שזה היום שקוראים בו במוקפים את המגילה, אולם לא נראה כך (מותר לחלוק...), נראה שהזמן הקובע הוא ט"ו באדר, שזהו זמנו של פורים בכרכים, וקריאת המגילה רק הוקדמה לי"ד.

וכיון שזמנו של פורים משולש הוא בעצם שבת, לכן, יש מי שאומר, שאם מי שקרא את המגילה ביום שישי מת אחר כך, לפני שבת, השומעים לא יצאו ידי חובה, כי הוא לא היה בר חיובא בזמן החיוב, בגלל שבשבת הוא כבר לא היה בין החיים!

פורים ביום שישי

כשפורים חל ביום שישי עדיף לעשות את הסעודה עד חצות, או לפחות עד שעה עשירית.

אדר א' – אדר ב'

בשנה מעוברת, בר מצוה עושים באדר ב' (שו"ע או"ח סימן נ"ה). כך כמעט לכל הדעות, למעט דעת יחיד, שמובאת בערוך השולחן, שסוברת שעושים באדר א'. לעומת זאת יארצייט, למנהג רוב האשכנזים, עושים באדר א'. (ספרדים נוהגים באדר ב', וכן חלק מהאשכנזים, על פי החתם סופר, אך רוב האשכנזים נוהגים – באדר א'). מדוע הבדל זה? מדוע נער בר מצוה שמגיע תאריך הבר מצוה שלו של אדר א', עדיין לא חייב בתפילין ובכל המצוות עד אדר ב'?

ההבדל הוא בגלל שבר מצוה זה דין בשנים, לא דין בחדשים. בר מצוה זה דין בשנים, שיעברו שלוש עשרה שנים, וזה קורה באדר ב'. לעומת זאת יארצייט זה דין בחדשים, שיגיע חודש אדר, וחודש אדר א' הוא אדר, למנהג האשכנזים.

לענין ארבע פרשיות – אומר הרא"ש שעושים באדר ב', בגלל שאדר הראשון כשבת חשיב (רא"ש מגילה א', ז'-ח'). גם ארבע פרשיות זה דין בשנה ולא דין בחודש ולכן נוהג באדר השני.

דעת הגר"א (על או"ח תקס"ח ז') שעושים יארצייט בשני החודשים, גם אדר א' וגם אדר ב'. והלכה למעשה, טוב לחשוש לשיטתו ולומר קדיש בשני האדרים.

דעת החוות יאיר שעושים את היארצייט באדר ב', אפילו אם הפטירה היתה באדר א'! אך לא פוסקים כך, הלכה למעשה.

פורים שמח! אין לומר על פורים "חג שמח"², אלא "פורים שמח". שיהיה פורים שמח!

2. ראה בשיעור לחנוכה, בהערה שם.